

Euskal Herria: independentziaranzko bidean (3)

1. DTM (diru teoria modernoa)

Hona hemen, Warren Mosler-en arabera, MMT delakoak (DMT-k) zirkuitu monetarioaren teoriari gehitu diona¹.

2. Diru kudeatzaileko kapitalismoa

Kapitalismoa etengabe doa aldatuz. Finantza kapitalismoa aztertu eta analizatu dugu webgune honetan, baita bi liburukietan² ere. Oraingo kapitalismo motari, Randall Wray-k *diru kudeatzaileko kapitalismoa*³ jarri dio izena.

Hona zergatiak⁴:

- a) AEBetan, aktiboetan banku batek BPG-ren %20 dauka.
- b) Banku horren %50 aktiboren epemugak 10 urte baino luzeagoak dira.
- c) Banku hori Fed da, hots, AEBetako banku zentrala.

Jakina denez, Fed-ek salbatu zituen bankurik handienak⁵.

Wray-k dioenez,

- i) Finantza erakunde handiek ikasi dute. edozein gauza egiten duten arren, salbatuak izango direla eta beraien goi mailako kudeatzaileak ez direla inoiz zigortuak izanik.
- ii) Gobernuaren berme guztiarekin, finantza erakunde gehienak krisitik bizirik atera dira.
- iii) Gobernuaren diru laguntza haiek balioztatu dituzte Wall Street-eko goi mailako kudeaketaren zalantzako eta arriskutsuko jarduerak, zenbait kasutan ilegalak izan diren jarduerak.

Horren guztiaren aurrean, zer egin zitekeen? Hona hemen zenbait gomendio garrantzitsu:

1 Ikus https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:O_dAaxZ3EAoJ:www.moslereconomics.com/wp-content/powerpoints/MMT.pptx+contributions+of+MMT+to+the+theory+of+monetary+circuit+Mosler&hl=en&pid=bl&srcid=ADGEESHchtF5mp1EFIAXB-XA4Ru7mlR9ibBqr9Hm_4tuXELNTI3zMCGzBjP8KtDop3LnTHTdwogX9SdomUCppiJOpo9he261FNexTajFLfX0loz2CMdMRleubK6mAiilN3wB2y2jFWg&sig=AHIEtbQUug-k4rOkvoNGPU9PnhLSGIOoGw.

2 Ikus *Finantza Kapitalismoa* (2011). Donostia: Utriusque Vasconiae.

3 *Money manager capitalism*, ingelesez.

4 Ikus <http://www.economonitor.com/lrway/2012/02/23/will-the-central-bank-bail-outs-ever-end/>.

5 Ikus <http://www.economonitor.com/lrway/2012/02/16/let%e2%80%99s-make-a-deal-the-bail-out-of-wall-street-in-unusual-and-exigent-circumstances/>.

- 1) Fed-ek finantza erakunde handi guztiak behatu behar izan zituen.
- 2) Goi mailako kudeatzaileek dimisioak aurkeztu behar izan zituzten maileguz ematearen baldintza gisa.
- 3) AEBetako prokuradore orokorreko bulegoak goi mailako kudeaketa guztia ikertu behar izan zuen.
- 4) Epe laburreko maileguz emate guztiak hornitu behar izan ziren isun tasen arabera.
- 5) Ordena bat betearazi behar izan zen merkataritza, maileguz emate, aktibo salmenta eta bono ordainketa guztiak gelditzeko.

Horrek guztiak finantza sistema osasuntsuago eta txikiago utziko zukeen, eta batez ere, Washington-eko politikariengan banku erraldoi batzuek izan duten eragina murriztuko zukeen.

3. Paleolitikotik independentziara

Paleolitikotik⁶...

Ondorio batzuk atera dira⁷:

“Our results clearly support the hypothesis of a partial genetic continuity of contemporary Basques with the preceding Paleolithic/Mesolithic settlers of their homeland.”

Halaber, ikus orain dela gutxi argitaratutakoa⁸:

“Through detailed DNA analysis of samples from the French and Spanish Basque regions, the Genographic team found that Basques share unique genetic patterns that distinguish them from the surrounding non-Basque populations.”

“Our study mirrors European history and could certainly extend to other European peoples. We found that Basques share common genetic features with other European populations, but at the same time present some autochthonous (local) lineages that make them unique.”

6 Ikus http://www.basqueresearch.com/berria_irakurri.asp?Berri_Kod=3725&hizk=!: “...the existence of European genetic lines in the Baztan valley going back approximately 15,000 years.”

7 Ikus <http://www.kazeta.info/euskalherria/ikertzaileen-arabera-populazio-neolitikoak-lurralde-honetara-heldu-aitzin-dagoeneko-baziren-hemen-euskal-herritarrak>. Halaber, <http://www.cell.com/AJHG/retrieve/pii/S0002929712000328> ikus eta <http://newswatch.nationalgeographic.com/2012/03/06/basque-origins-predates-arrival-of-farmers-in-iberian-peninsula-dna-analysis-finds/>.

8 Ikus <http://newswatch.nationalgeographic.com/2012/03/06/basque-origins-predates-arrival-of-farmers-in-iberian-peninsula-dna-analysis-finds/>.

“It is the ancestral language of the Basque people who inhabit a region spanning northeastern Spain and southwestern France and has long been thought to trace back to the languages spoken in Europe prior to the arrival of the Indo-European languages more than 4,000 years ago. (English, Spanish, French and most other European languages are Indo-European.)”

... Independentziara.

Beste aldetik, independentzia eta matematika nahastu dira. Eskoziari (eta EHri) buruzko fantasiako eredu matematiko batek⁹ zenbait bazter astindu ditu.

Zilegi bekit kanpoko lekukotasuna ekartzea. Izan ere, BBC-n zenbait iritzi artikulu azaldu dira Eskoziaren egoeraz. Hona aurreko modeloari erantzuten diona¹⁰:

“Eskoziaren etorkizuna ez datza ekuazioetan, haren boto emaileen bihotzetan eta buruetan baizik.”

Gauza bertsua dio Gioconda Belli-k, beste testuinguru batean¹¹:

“...the desired changes have to be laid and spelled out, and the energies that are unleashed should have a clear direction.”

Independentziarako norabide hori DMT-k markatzen du. Izan ere, jadanik idatzi nuen bezala, *“Euskal Herria: Paleolitikotik independentziara DTM-ren bidez”¹².*

4. Eskozia eta Britainia Handia: arazoak libarren partekatzearekin

9 Ikus <http://newsnetscotland.com/index.php/affairs-scotland/3754-economic-model-predicts-scottish-independence>; <http://e-archivo.uc3m.es/bitstream/101k016/4806/1/stability-breakup-nations.pdf>.

10 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/bbc-eskoziaren-independentziaz>.

11 Ikus <http://www.giocondabelli.org/the-revolution-wont-be-tweeted/>: *“It is however important to recognize that we cannot or should not take our cyber existence as a substitute for the real life we are in. The excitement over our ability to incite large mass demonstrations by activating the chatter and seduction of tweets and facebook pages or groups, does not lead to revolution. A revolution starts maybe with a show of willing hands, but it doesn’t stop there: it needs more. It needs a plan, a strategy, a course of action. It needs to know itself, not only in terms of how much anger or discontent it is able to show out in the streets, but of how much change it can really bring about. If we take out a tyrant -as was the case in Egypt- and have no alternative but to allow the military to take the reins- we have shown we can provoke changes, but we have also shown that we had no plan of action and that the changes, in the long run, have only been cosmetic. It is risky to incite large changes when one lacks long term objectives. This is the lesson of the last year, in my opinion. The enormous success that social media has had in political struggles demonstrates the triumph of a method: but the desired changes have to be laid and spelled out, and the energies that are unleashed should have a clear direction.”*

12 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/euskal-herria-paleolitikotik-independentziara-dtm-ren-bidez>.

Balediko¹³ Eskozia independentearen arazoak, maila monetarioan eta ekonomikoan, jadanik ikusi ditugu¹⁴.

Oraingo honetan Stephanie Kelton-en hitzez baliatuko naiz. Hona hemen Italian aipatutakoa¹⁵, MMT (DTM) *austeritate aukera gisa* izeneko hitzaldian. (Diapositibak ondoko loturan¹⁶ ikus daitezke.)

“Beste herrialde baten monetari bere truke tasa finkatzen dion herrialde batek, Argentinak eta Errusiak eta beste batzuek egin duten bidetik, (edo Eskozia independenteak Britainia Handiko librarekin egin bide nahi duena, nire gehiketa), ez du jaulkitzen moneta subirano bat. Oso kontuan eduki behar dute zenbat gastatzen duten. Beren erreserbak defendatu behar dituzte. Baldin eta agintzen baduzu zeure moneta beste herrialde baten monetan bihurtzea, sosik gabe gera zaitezke. Dirua bukatu ahal zaizu. Nola lortzen duzu beste herrialde baten moneta? Gainontzeko munduaren eta besteen ongizatearen menpeko bilakatzen zara, zeure ongizatea mantentzeko. Truke tasa finkoarekin aritzen den herrialdeko hierarkiak gailurrean beste bat jartzen du. Zeure interes tasaren gaineko kontrola galtzen duzu –kontrola mantentzeko oso garrantzitsua dena-, baldin eta herrialdeak zor jasagarri bat eta enplegu osoa eduki nahi badu.”

Hortaz, kontu handia Eskoziaren ereduarekin.

5. Islandiaren bilakaera ekonomikoa

Dagoeneko zertxobait aipatu dugu Islandiaz: *Eredu baten bila. Islandia ala Eskozia?*¹⁷

Hona hemen Islandiari buruzko datu batzuk: 2009ko finantza krisiaren inguruko berriak¹⁸. Islandiako bankuak porrot egiten utzi zituzten¹⁹. Islandiak atzerritar bankuetatik independentzia²⁰ aldarrikatu du, baita praktikan jarri ere.

13 Baledi eta balitz desberdintzen ditut: baledi potentziala, balitz irrealia.

14 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eskozia>;
<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eskozia-2>;
<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eredu-baten-bila-islandia-ala-eskozia> eta
<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/bbc-eskoziaren-independentziaz>.

15 Ikus <http://michael-hudson.com/2012/03/mmt-as-the-austerity-alternative/>.

16 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/mmt-dtm-in-power-point-stephanie-kelton>, bereziki “*Zer da dirua?*” izenekoak.

17 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eredu-baten-bila-islandia-ala-eskozia>.

18 Ikus http://en.wikipedia.org/wiki/2009_Icelandic_financial_crisis_protests.

19 Ikus <http://larouchepac.com/node/16672>. Islandiako presidente Olafur R. Grimsson-ek 2010ean: “*These were private banks and we didn't pump money into them in order to keep them going; the state did not shoulder the responsibility of the failed private banks.*”

20 Ikus <http://netrightdaily.com/2011/04/iceland-declares-independence-from-international-banks/>.

Ekonomian ere Islandiak eragina izan du:

DTM-tik kanpo, Paul Krugman²¹ eta Joseph Stiglitz²² Nobel saridunak Islandian harturiko erabakien alde azaldu dira:

Stiglitz-ek, kasu:

“What Iceland did was right. It would have been wrong to burden future generations with the mistakes of the financial system.”

“Iceland did the right thing by making sure its payment systems continued to function while creditors, not the taxpayers, shouldered the losses of banks.”

Eta Irlandari buruz:

“Ireland’s done all the wrong things, on the other hand. That’s probably the worst model.”

MMT-k (DTM-k) ere, Randall Wray-k²³ eta Bill Mitchell-ek²⁴ Islandia goraipatu dute.

Randall Wray-ren hitzez²⁵,

“Voters in Iceland have rejected their government’s attempt to foist on them the costs of bailing out foreign creditors. Iceland’s oversized big banks had made bad loans throughout Euroland and when they failed uninsured depositors were on the hook. Governments in countries like the UK and the Netherlands bailed out their depositors and demand that Iceland reimburse them. However, Icelandic voters have now rejected that proposition twice. They feel they have suffered enough already from a financial crisis created by largely unregulated financial institutions that lent indiscriminately in foreign currency. Iceland does not use the euro and its tiny economy cannot be expected to cover all the euro-denominated debt run-up by private financial institutions. Those foolish foreigners who took risks by holding uninsured euro-denominated deposits in Icelandic banks with no access to a government back-stop in euros should take the loss. In my view, the voters have responded in a rational and responsible manner. After all, that is

21 Ikus <http://krugman.blogs.nytimes.com/?s=iceland>. (Zenbait artikulu.)

22 Ikus http://icelandreview.com/icelandreview/daily_news/?cat_id=30733&ew_0_a_id=339648 eta <http://www.youtube.com/watch?v=HaZQSmsWj1g>.

23 Ikus <http://www.neweconomicperspectives.org/2011/05/should-irish-voters-follow-example-set.html>.

24 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=18609>.

25 Euskaraz hemen ikus daiteke artikulua funtsa, 2011ko abuztuan idatzia: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/islandia-eredua-ote>.

what market discipline and sovereignty are all about. If a saver does not like risks, she should hold only safe assets guaranteed by a sovereign power.”

“... unlike Iceland, Irish bank liabilities are denominated in the currency used in Ireland, the euro.”

“Iceland wanted to guarantee only the deposits of its domestic residents, while allowing banks to default on those held by foreigners.”

Mitchell-ek dioenez,

“The advantages of a nation issuing its own currency and floating it on the international markets are immense. Iceland is clearly not a dream economy and still faces major issues. (...)

By avoiding a major assault on workers’ entitlements (wages and conditions) and relying on a massive shift in competitiveness without major fiscal austerity, the Iceland economy positioned itself for a recovery in private domestic demand.”

Tartean iritzi eta jarrera oso interesgarriak azaldu dira²⁶.

7. Islandiak MMT (DTM) programa behar du

Askoz hobeto dago Islandia Irlanda baino²⁷, eta Grezia baino²⁸. Baina ekonomia arloan MMT-k (DTM-k) azaltzen duena falta zaio Islandiari.

Izan ere, Islandiari DMT-ren (MMT-ren) oihartzuna, teorikoa eta praktikoa, falta zaio²⁹. Eta horren barruan, lan bermeko programa martxan jartzea.

26 Ikus <http://www.creditwritedowns.com/2011/11/joseph-stiglitz-on-icelands-crisis-and-recovery.html>; <http://thenewamerican.com/world-mainmenu-26/europe-mainmenu-35/9710-lesson-from-icelands-2008-financial-crisis-let-banks-fail>; <http://www.nordiclabourjournal.org/nyheter/news-2011-1/article.2011-11-10.8901862748>; <http://www.bloomberg.com/news/2011-02-01/iceland-proves-ireland-did-wrong-things-saving-banks-instead-of-taxpayer.html>; <http://www.libreidee.org/en/2011/09/fmi-arriva-il-bacio-della-morte-rifiutato-dallislanda/>; <http://www.truth-out.org/icelandic-model-handling-debt-crisis/1320337990>; <http://www.miller-mccune.com/politics/the-icelandic-model-of-handling-debt-crisis-37516/>.

27 Ikus http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/islandia_eredua_ote.

28 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=18609>.

29 Hona erremedioa, DTM-ren bidez: irakurri blog honetan (<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/archive>) 2009ko irailetik 2012ko martxorako dauden artikulutxoak. (Blogak segituko du.)

(Jadanik aipatua dut³⁰: Islandiak lanpostuak behar ditu. Islandiak badauka bere banku zentrala, moneta propioa (koroa) eta gobernu subirano bat. Hortaz, DTM-koek proposaturiko **lan bermea**³¹ martxan jar dezakete, interes-tasa haren BZren esku dagoelarik. Islandiak horrelako programa bat finantzialki babes dezake: gobernuak konputagailuaren teklatu-kolpeekin gastatzen du, bankuen kontuak kreditatuz.)

8. Azken hitza, oraingoz

Oraingoz hauxe esan daiteke:

- a) Politikoki oso interesgarria izan da Islandian gertatutakoa
- b) Islandia eredugarria da, demokrazia erabili duelako finantza kapital espekulatzailearen aurka.
- c) Islandiak moneta propioa dauka, beraz haren Banku Zentrala jaulkitzailea da. Estatu subiranoa da.
- d) Estatu subiranoa izanik, politika fiskal propioa eraman eta martxan jar dezake.

Euskal Herriari dagokionez,

(i) Eurogunetik irteteko badago estrategia zehatz bat, Mosler-en bidetik³². Eta Islandiaren etsenplua bere monetarekin, koroarekin, hortxe dago

(ii) Beste aldetik, balediko Euskal Herri independenteak badauka, eurogunean bertan baina EBZ azken baliabideko mailegu-emaila gisa arituz, beste irtenbide duin eta erraz bat³³.

Izan ere, EBZ, moneta (euroa) jaulkitzailea dena ez du mugatzen inolako diru-sarrerak. Euskara garbian, EBZ-ek, euro jaulkitzailea izanik, ez du behar kanpotik (Txinatik, AEBetatik, Japoniatik, ...) inolako diru laguntzarik. Berak nahi duen beste euro jaulki dezake.

Hortaz, EBZ-k EBko estatu desberdinei, kasu Espainia eta Frantziari (**eta biharko Euskal Herri independenteari ere**) euroak luzatu ahal dizkie, demografiaren arabera. Horrek suposatuko

30 Ikus http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/islandia_eredua-ote

31 Ikus <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/full-employment-and-price-stability/>. Halaber, ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?cat=23>, http://e1.newcastle.edu.au/coffee/job_guarantee/JobGuarantee.cfm, eta <http://www.economonitor.com/lrwway/2012/01/04/the-job-guarantee-finally-moving-beyond-theory-to-implementation/>.

32 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eurogunetik-irteteko-estrategia>.

33 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/warren-mosler-eta-aebetako-fed>.

lukete estatu horiek gai izango liratekeela, zeinek bere politikarekin, output eta enplegua sortzea, inflazio maila kontrolatu batekin. Estatu horiek ([eta biharko EH errepublika independenteak](#)), zeinek bere Altxor Publikoaren bidez, politika fiskal egoki bat martxan jar lezakete.

[Horra hor, bada, irtenbidea.](#)

Hortaz, euskaldunok badaukagu Islandiatik asko ikasteko, baita DTM-tik ere, noski.

Donejurgi (JOSEBA FELIX TOBAR-ARBULU)